

FILOZOFIJA: philein – ljubiti, sophia – modrost, philosophia – ljubezen do modrosti; težko jo je definirati, ker je zelo odprt pojem, ukvarja se predvsem s človekom, ki je zelo kompliciran; je temeljna znanost, ker se sprašuje o končnih/neeempiričnih temeljih, o osnovi vsega kar obstaja; je kritična znanost, daje pod vprašaj ves izkustveni svet (empirično s čustvi); empirična vprašanja: konkretna, lahko preverljiva, filozofska v: abstraktna, splošna; prvi filozof – Tales

FILOZOFISKE DISCIPLINE: metafizika/ontologija: nauk o biti, gnoseologija/spoznavna teorija: nauk o spoznanju in resnici, antropologija: nauk o človeku, etika: nauk o dobrem in zlem, estetika: nauk o lepem, logika: nauk o pravilnem sklepanju, filozofija jezika: nauk o nastanku, razvoju, pomenu in funkciji jezika, BIT: središčni pojem filozofije, ne označuje česa določenega, temveč prisotnost bitij oz. vsega kar obstaja: a) **monizem** (idealistični svet je idejnega izvora, bit je ideja, najprej je bila ideja šele potem materija; materialistični vse je materialnega izvora, bit je materija, najprej m šele nato i) b) **dualizem** (dve neodvisni načeli vsega kar obstaja npr. duševnost in materija) c) **pluralizem** (obstaja več osnov/substanc), **BISTVO:** notranje jedro tistega kar obstaja, **agnostični fenomenalizem:** ne moremo vedeti kakšna je bit, spoznavamo lahko samo pojave... **empirizem** (izkustvo izvor spoznanja), **racionalizem** (razum izvor spoznanja), **kriticizem** (preseganje rac in emp), **intuicionalizem** (intuicija izvor spoznanja), **iracionalizem** (izvor spoznanja je nerazumski)

PREDMET ZANIMANJA ARCHE (iz česa je svet, prapočelo) svet poskušajo razložiti iz njega samega, ne s pomočjo mitov, grške mislece ne zadovoljuje več vera v bogove, mite, raziskujejo svet: dualizem (dobro-zlo), pojavijo se na obalah male azije in otokih, na J italije. **Miletski filozofi:** TALES: voda, snov je živa **hilozoizem**, ANAKSIMANDER: apeiron (neskončna zaloga snovi, od katere vse izhaja in vanjo se vse vrača), v svetu vlada **logos**, ANAKSIMEN: zrak, duša iz zraka, ohranja življenje, zrak pa svet, **Efez:** HERAKLIT: ogenj (vžig, ugašanje/ nastajanje, minevanje), vse teče vse se spreminja: panta rei, vzrok za spreminjanje so nasprotja, obstaja harmonija in boj nasprotij: mrzlo postane toplo, toplo hladno, vlažno se osuši, suho navlaži; dobro in zlo sta eno, **dialektika** (gibanje na osnovi nasprotij), racionalist. *: **EMPEDOKLES:** voda, zrak, ogenj, zemlja, ANAKSAGORA: sperme (neskončno mnogo kvalitativnih različnih delcev). **Pitagorejci:** živeli v J italiji, šolo osnoval PITAGORA, ki je živel na otoku samos, vse lahko izrazi s števili, vse kar obstaja ima število, mistificirali števila, jim pripisali lastnosti (bog je enota, svet je množina sestavljena iz nasprotij), v svetu vlada harmonija. **Eleati:** po mestu Elea, J italija, **PARMENID:** govori o enem – bit, bivajoče biva, bit je, ne biti ni (statičnost), ni praznega prostora, ni gibanja, it je enaka mišljenju, ker ne moremo misliti na nič, čutila so varljiva, zanesemo se lahko samo na um, bit je večna in nenastala, je nedeljiva, gibanje postavi pod vprašaj, za njega ga ni, varljiva čutila, **ZENON:** njegov učenec, brani ga s **paradoksi** (nekaj nepričakovanega v nasprotju z logiko), prostor neskončno deljiv (protislovje-kjer mi ne vidimo problema tam ga oni), **Grški atomisti:** DEMOKRIT: mesto abdera, atomi so nedeljivi/ negibni znotraj sebe, gibljejo se po praznem prostoru, se zadevajo tako nastajajo snovi, materialistični pogled na svet – duša iz najbolj finih atomov □ za njim predmet zanimanja **človek**
